

Nr 181

Av herr **Larsson** i Julita **m. fl.**, om utjämning mellan församlingarna av kostnaderna för byggande och underhåll av kyrka.

Enligt gällande lag om församlingsstyrelse äger varje territoriell församling att vårda sina gemensamma kyrkliga angelägenheter. Bland de kyrkliga angelägenheter, som det sålunda tillkommer territoriell församling att med iakttagande av församlingsstyrelselagens bestämmelser vårda, ingår byggande och underhåll av kyrka. Denna församlingsuppgift, som inte bara är en rättighet, utan samtidigt även utgör en skyldighet, är icke sällan ganska kostnadskrävande för de skattepliktiga församlingsmedlemmarna. Framför allt fördelas dessa kostnader mycket olika. Att söka åstadkomma en jämnare kostnadsfördelning på detta område synes oss fördenskull vara en angelägen uppgift.

Enligt »Årsbok för Sveriges Kommuner» 1959 uppgår antalet församlingar till 2 553, antalet pastorat till 1 382 och antalet kommuner till 1 032. Att kostnaderna för vårdandet av de gemensamma kyrkliga angelägenheterna fördelar sig mycket ojämnt på de olika församlingarna framgår även av samma publikation. Enligt beslut under 1958 utdebiterades sålunda under år 1959 i medeltal 63 öre per skattekrona för de kyrkliga kommunernas behov i städerna enligt årsbokens redovisning. Härvid bör emellertid uppmärksammas, att i åtskilliga stadspastorat ingår även landsförsamlingar med en avsevärt högre uttaxering för kyrkliga ändamål. Om dessa landsförsamlingar som redovisas tillsammans med städerna frånräknas, minskar givetvis medeltalet för städernas uttaxering. För landskommunernas del uttaxerades under samma tid i medeltal kronor 1:01 per skattekrona för samma ändamål. Genomsnittligt har sålunda de kyrkliga ändamålen erfordrat 54 procent högre uttaxering i landskommunerna än i städerna. Den verkliga skillnaden i uttaxering torde, som ovan framhållits, vara ändå större. Medeltalet för uttaxeringen till kyrkliga ändamål är även för landsförsamlingarnas vidkommande ganska olika vid jämförelse mellan de olika länen.

Den högsta genomsnittliga uttaxeringen, kronor 1:59 per skattekrona, har landsförsamlingarna i Gotlands län, under det att det lägsta medeltalet, 80 öre per skattekrona, redovisas för Stockholms län. Jämfört med Stockholms län har således de skattskyldiga i Gotlands läns landsförsamlingar

en kyrkoskatt som är dubbelt så stor så när som på 1 öre per skattekrona. Olikheten i skattebelastningen belyses även i följande tabell.

Län	Antal församlingar med en uttaxering av kr. 1: 50 pr skkr. och därutöver	Högsta redovisade uttaxeringen för kyrkliga ändamål
Stockholms län	25	2: 90
Uppsala län	49	2: 55
Södermanlands län	31	2: 60
Östergötlands län	52	3: 40
Jönköpings län	36	2: 57
Kronobergs län	18	2: 60
Kalmar län	41	2: 72
Gotlands län	69	3: 80
Blekinge län	4	1: 55
Kristianstads län	35	2: 22
Malmöhus län	85	2: 97
Hallands län	27	2: 12
Göteborgs och Bohus län	15	2: 22
Älvsborgs län	57	3: 10
Skaraborgs län	104	2: 79
Värmlands län	32	2: 45
Örebro län	13	2: 12
Västmanlands län	24	3: 19
Kopparbergs län	2	1: 55
Gävleborgs län	4	2: 40
Västernorrlands län	14	2: 85
Jämtlands län	21	2: 90
Västerbottens län	2	1: 70
Norrbottnens län	2	1: 80
	762	

Med utgångspunkt från det antagandet att en uttaxering av cirka 75 öre per skattekrona skulle motsvara vad som erfordras för att täcka de kyrkliga kommunernas och församlingarnas behov därest uttaxeringen fördelades lika visar ovanstående uppgifter, att det är mellan $\frac{1}{3}$ och $\frac{1}{4}$ av de 2 553 församlingarna, där de skattskyldiga får erlägga en kyrkoskatt som är minst dubbelt högre än medeltalet. För Gotlands vidkommande, med dess medeltidskyrkor, befinner sig de skattskyldiga i 76 procent av länets församlingar i denna situation. Dessa förhållanden torde med fog kunna betecknas som synnerligen otillfredsställande. Mycket starka rättviseskäl synes oss därför tala för åvägabringandet av en bättre fördelning av här berörda kostnader.

Vad som närmast föranleder denna olikhet i skattebelastningen torde

vara den inledningsvis angivna uppgiften »byggande och underhåll av kyrka». På grund av de befolkningsomflyttningar från landsbygd till städer som av kända orsaker förekommit återstår i många församlingar endast en bråkdel av tidigare invånarantal. Men denna kvarvarande bråkdel har att ansvara för en oförändrad kyrkobyggnadsskyldighet. När denna kyrkobyggnadsskyldighet skall fullgöras av en församling på endast något eller några hundratal invånare, blir den oundvikliga följden därav en enligt vår mening orimlig skattebelastning. Även för medelstora församlingar kan i vissa fall, beroende på kyrkobyggnadens storlek och andra omständigheter, underhållet av densamma komma att bli oskäligt betungande.

Ett par exempel från D län, vilka inte utvalts som några ytterlighetsfall, torde vara ägnade att i någon mån belysa här berörda förhållanden. F församling hade den 1/1 1959 ett invånarantal på 2 338. Enligt 1958 års taxeringar var antalet skattekronor 61 148 vid tillämpning av nya ortsavdragen. Av staten tillskjutet skattekrontal utgjorde 15 000. Den beslutade uttaxeringen till kyrkliga kommunen är kronor 1:45 per skattekrona. Äldsta delen av församlingens kyrka är från 1200-talet. Den innehåller bemärkta och värdefulla målningar från 1400-talet samt ett historiskt gravkor som är uppfört efter ritningar av en mycket uppmärksammad och erkänd arkitekt i gången tid. Kyrkan har om- och tillbyggt på 1880-talet, så att den nu normalt rymmer 800—900 sittplatser. Som »julottekyrka» har den försetts med extra stolar och lämnat plats för 1 300 besökare. Församlingen har sedan 1952 låtit utföra och bekosta kyrkorestaureringar för närmare 100 000 kronor. Enligt uppgjort sexårsprogram för de fortsatta restaureringsarbetena återstår reparation av kyrkans yttermurar för en beräknad kostnad av 210 000 kronor. Kyrkans storlek i förening med kostnaderna för bevarandet av dess värdefulla målningar samverkar till att kostnaderna för dess vidmakthållande blir oskäligt betungande för församlingen. Enligt vår mening är det emellertid ett betydande allmänt intresse att en dylik kyrkobyggnad för framtiden bevaras. I konsekvens härmed torde även kostnaderna härför böra fördelas på ett bredare underlag.

Ett annat exempel är följande. S församling hade vid senaste årsskifte 288 invånare. Antalet skattekronor vid 1959 års taxeringar var vid tillämpning av nya ortsavdragen 7 259 och den för innevarande år beslutade uttaxeringen till församlingen är 2 kronor per skattekrona. Församlingens kyrka är från 1100-talet. Kyrkorestaureringar har under den senaste tioårsperioden utförts för en kostnad av 110 000 kronor. Till bestridande av dessa kostnader har församlingen upptagit 10- och 20-åriga lån på tillsammans 53 000 kronor, under det att den återstående större kostnadsdelen skattefinansierats eller täckts på annat sätt. Trots den omständigheten, att kostnaderna till endast cirka 48 procent bestritts med upplånade medel, är församlingens årliga kostnad för räntor och amorteringar 9 850 kronor,

motsvarande ungefär en utdebitering av 1 krona per skattekrona, eller hälften av årets uttaxering. Härtill kommer, att församlingen står inför nödvändigheten att förse kyrkans yttertak med ny plåtbeklädnad, vilket uppskattas medföra en kostnad av cirka 45 000 kronor.

Dessa exempel, liksom det ytterligare material som avses komma att överlämnas till vederbörande utskott, belyser enligt vår mening det rimliga i en utjämning av här ifrågavarande kostnader, vilka vi finner vara i stor utsträckning synnerligen betungande, särskilt för mer eller mindre avfolkade landsbygdsförsamlingar med ringa invånarantal och som en följd därav även svag skattekraft. En sådan utjämning torde inte kunna åstadkommas vare sig genom en ändrad pastoratsindelning eller genom tillämpning av formen kyrklig samfällighet. För ernående av en tillfredsställande utjämning erfordras enligt vår mening en solidarisk fördelning av kostnaderna i viss mån på samtliga territoriella församlingar.

På samma sätt som exempelvis prästlöne- och kyrkomusikerkostnader utjämnas via kyrkofonden, borde även här berörda slag av församlingskostnader kunna utjämnas. Även om kyrkofonden inte tillkommit för här ifrågasatt ändamål, torde en utvidgning av dess kostnadsutjämnande uppgifter ändå böra och kunna övervägas. I den mån som fonden belastas med uppgifter och kostnader av här ifrågasatt slag synes den kunna tillföras en häremot svarande inkomstförstärkning. Skulle emellertid vid en närmare undersökning avgörande hinder visa sig föreligga för ett användande av kyrkofonden — direkt eller indirekt — som instrument för en skälig kostnadsutjämning, synes andra möjligheter att uppnå samma kostnadsutjämnande effekt böra övervägas.

Det torde få anses vara ostridigt, att det inom vårt land finns många kyrkobyggnader som är av så pass stort historiskt intresse eller eljest av olika anledningar utgör byggnadsminnesmärken av sådan art, att det framstår som ett allmänt intresse att de bevaras för framtiden. De territoriella församlingar som äger dessa kyrkobyggnader har, såsom ovan framhållits, i många fall otillräcklig ekonomisk bärkraft för att ensamma ansvara för dessa byggnaders vidmakthållande och fortbestånd. De tillskott som kan erhållas genom riks- och övriga kollektmedel eller andra frivilliga insatser är — ehuru värdefulla i och för sig — alltför obetydliga för att vara till fyllest. Den skatteutjämning mellan kommunerna och samtidigt därmed jämväl i viss mån mellan församlingarna, som sker med bidrag över statsbudgeten, är likaledes otillräcklig och torde inte heller vara det lämpligaste instrumentet för att åstadkomma den erforderliga kostnadsutjämning, som synes lämpligen böra ske i solidarisk samverkan mellan samtliga territoriella församlingar. Även om här skisserade finansieringsmöjligheter tillkommer, kvarstår förvisso ändå såväl utrymme för som behov av frivilliga insatser.

Med åberopande av ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning huruvida och på vilket sätt en utjämning av kostnaderna för territoriell församling åvilande skyldighet rörande byggande och underhåll av kyrka kan åstadkommas samt att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga de förslag vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 25 januari 1960

Gust. Larsson
i Julita

Emil Elmwall

Lisa Johansson

Ragnar Ekström
i Björkvik

Gunnar Larsson
i Luttra

Edvin Gustafsson
i Bogla

Edvin Jacobsson
i Tobo

Per Svensson
i Stenkyrka

Johannes Antonsson
